

ŚWIĘTY SEWERYN APOSTOŁ NORICUM

W szeregu wielkich rocznic, obchodzonych uroczystie przez całe chrześcijaństwo w ciągu ostatnich lat /1600-lecie śmierci św. Bazylego, 700-lecie śmierci św. Stanisława, 1500-lecie Soboru Konstantynopolskiego, 1550-lecie Soboru Efeskiego, 1500-lecie urodzin św. Benedykta/ nie bez echa minęła 8 stycznia 1982 r. ważna dla Kościoła Powszechnego, a dla Kościoła w Austrii w szczególności, 1500 rocznica śmierci Wielkiego Apostoła naddunajskiej prowincji rzymskiej Noricum /w przybliżeniu obszar dzisiejszej Austrii/, św. Seweryna. Z tej okazji papież Jan Paweł II skierował do episkopatu Austrii specjalny list¹.

Rocznica ta nie została przeoczona przez "Vox Patrum" dzięki czujności zasłużonego nestora patrologów lubelskich, o. dra A. Bobera, który z właściwą sobie żywością i swadą dokonał wstępnej prezentacji postaci św. Seweryna w artykule: "Święty Seweryn i jego najnowszy biogram"², gdzie zajął się głównie omówieniem pracy habilitacyjnej Friedricha Lottera o tym świętym³. Na początku, w zwięzłych słowach scharakteryzował osobę Seweryna, obdarzonego geniuszem organizacyjnym, niez mordowanego działacza, duszpasterza, polityka i zakonodawcę. Spróbujmy, w oparciu o dostępne źródła i opracowania, nieco rozszerzyć ten krąg informacji.

Gdyby nie prosty przypadek, o życiu i działalności św. Seweryna nie wiedzielibyśmy nic, albo prawie nic. Otóż pewnego

1 AAS 74/1982/ 829-831.

2 "Vox Patrum" 2/1982/ 204-209. Uzczył on również tę rocznicę okolicznościowym referatem pt. "Seweryn jako działacz społeczno-polityczny w Noricum" wygłoszonym 18 V 1982 w Poznaniu podczas sympozjum Balcanicum I /Bałkany i Polska w starożytności i średniowieczu/. Materiały w druku.

3 Severinus von Noricum. Legende und historische Wirklichkeit. Untersuchungen zur Phase des Übergangs von spätantiken zu mittelalterlich Denk- und Lebensformen, Stuttgart 1976.

dnia Roku Pańskiego 509 do rąk opata Luoullanum /dziś Pizzofalcone, dzielnica Neapolu/ Eugipiusza, jednego z ostatnich uczniów św.Seweryna, trafiła biografia mnicha Bassusa z góry Titas koło Rimini. Zafascynowany tą lekturą podjął szczęśliwą myśl, by w sposób analogiczny opracować żywot swego mistrza. Ponieważ nie ufał swym zdolnościom literackim, zadanie to pragnął powierzyć diakonowi rzymskiemu, Paschazjuszowi. W tym celu wysłał do niego list wraz ze swym "Pamiętnikiem" /Commematorium/, który miał posłużyć jako materiał źródłowy. Paschazjusz uznał, że nadesłane pismo nadaje się do opublikowania, o czym powiadomił Eugipiusza w osobnym liście. Te trzy dokumenty, tj. "Commematorium", "Eugippi epistola ad Paschasium" oraz "Paschasii epistola ad Eugippium", publikowane są łącznie pod wspólnym tytułem "Vita Sancti Severini"⁴. Niektórzy dla ścisłości wymieniają w tytule wszystkie trzy dokumenty⁵.

Należy podkreślić, że "Commematorium" Eugipiusza, jak i jego list do Paschazjusza, są jedynym źródłem do biografii św.Seweryna. Co więcej, pisma te stanowią jedyny dokument do historii krajów naddunajskich z okresu wędrówki ludów i dlatego budzą zainteresowanie historyków, są szczegółowo analizowane i dyskutowane⁶. Zatem o św.Sewerynie wiemy tylko to, co nam podaje Eugipiusz, ten zaś zajmuje się głównie ostatnim okresem jego życia, tj. pobytem nad Dunajem. O wcześniejszym okresie prawie nic nie wiadomo. Nie znamy jego ojczyzny ani daty urodzenia. Św.Seweryn zapytany o to wprost przez Prymeniusza, kapłana italskiego, nie udzielił na ten temat żadnej konkretnej

4 Por. Eugippius, Das Leben des heiligen Severin. Lateinisch und deutsch. Einführung, Übersetzung und Erläuterungen von Rudolf Noll, Berlin 1963.

5 Por. SWP 137: "Commematorium de vita S.Severini cum epistulis amoebolis Eugippi et Paschasii Diaconi".

6 R.Noll, dz.cyt., 25.

odpowiedzi⁷. Informacja Eugipiusza, że "mowa jego zdradzała człowieka w każdym calu łacińskiego"⁸, pozwala przypuszczać, że był Rzymianinem, człowiekiem wychowanym w kręgu kultury łacińskiej. Z danych biograficznych można wnioskować, że dożył wieku 70-75 lat. Znana jest data śmierci-8 styczeń 482. Zatem prawdopodobną datą urodzenia przypadałaby na ok. 410 rok⁹.

Przed przybyciem do Noricum św.Seweryn pozostawał jakiś czas na pustyni na Wschodzie. Stamtąd, na rozkaz Boży, udał się do Asturis /dziś Klosterneuburg koło Wiednia/ nad Dunajem. Eugipiusz informuje, że stało się to po śmierci Attyli, czyli po roku 453. Zakładając, że jego podróż ze Wschodu trwała rok, można przyjąć, że przybył do Asturis w 454 roku¹⁰. Z uwagi na to, że wydarzenia opisane w pierwszych rozdziałach "Commemoratorium" działy się pod koniec lat sześćdziesiątych V wieku, R.Noll sądzi, że św.Seweryn przybył do Asturis nie wcześniej, jak na początku lat sześćdziesiątych V wieku¹¹. W ten sposób okres działalności św.Seweryna w Noricum zamykałby się w granicach 20, a nie 30 lat, jak to wyraźnie przyjmują niektórzy jego biografowie¹².

W Asturis zaczął głosić słowo Boże. Przepowiadał bliską inwazję barbarzyńców. Bezskutecznie wzywał do modlitwy, postu i jałmużny. Teren dalszej działalności św.Seweryna rozciągał

7 Eugippii epistola ad Paschasium 7-11, tłum. A.Bober, Święty Seweryn i jego najnowszy biograf, "Vox Patrum". 2/1982/ 206-208.

8 Tamże 10: "loquela tamen ipsius manifestabat hominem omnino Latinum".

9 Por. D.Ambrasi, Severino, Bibliotheca Sanctorum, Roma 1968, XI 965.

10 Tak przyjmuje D.Ambrasi, j.w. 966.

11 R.Noll, dz.cyt., 18: "Demnach dürfte also Severin etwa zu Anfang der sechziger Jahre in Norikum erschienen sein und hat hier ungefähr zwei Jahrzehnte bis zum seinem Tode /482/ gewirkt".

12 D.Ambrasi, dz.cyt. 966: "S. fu monaco e padre di una numerosa famiglia monastica ed in pratica governò per ca. trenta anni le contrade ove si stabilì dopo un soggiorno in Oriente. Nel 454, giunse ad Asturis...".

się na zachód od dzisiejszego Wiednia wzdłuż Dunaju, w północnym pasie nadgranicznym rzymskiej prowincji Noricum Nadbrzeżnego, obejmując również część Raoci aż do miejscowości Quintanis, położonej ok. 35 km na zachód od Passau. Sporadycznie tylko udawał się na południe od wyżej opisanego regionu. Wiadomo, że zawędrował aż nad rzekę Salzach /dopływ Innu/ do miejscowości Iuvao /Salzburg/ i Cucullis /Kuchl/.

Zarażony niechętną postawą mieszkańców Asturis, opuścił tę miejscowość udając się do Comagenis nad Dunajem położonej kilkanaście kilometrów na zachód. Miasteczko to znajdowało się już w rękach barbarzyńców, którzy zawarli przymierze z Rzymianami. W miejscowym kościele wzywał mieszkańców do modlitwy i pokuty, zachęcając, by nie wątpili w ocalenie. I tu zetknął się z niedowierzaniem. Sytuacja się zmieniła, gdy pewien starzec, uciekinier z opanowanego przez barbarzyńców Asturis, zaświadczył, że spełniło się proroctwo św.Seweryna o upadku Asturis. Mieszkańcy Comagenis poruszeni tymi słowami uwierzyli w przepowiednię świętego. Po trzech dniach modlitw i postów nastąpiło trzęsienie ziemi, powodując niezwykle zamieszanie wśród zastępów barbarzyńskich; w panicznym strachu i pośpiechu opuszczali oni miasto trącąc się wzajemnie w wąskiej bramie. W ten sposób Comagenis zostało uwolnione od wrogów¹³.

Z Comagenis udał się św.Seweryn do położonej kilkadziesiąt kilometrów na zachód miejscowości naddunajskiej, Favianis /Mautern/¹⁴, dokąd przybył na prośbę mieszkańców, którzy wierzyli, że jedynie mąż Boży, Seweryn, potrafi odwrócić od nich widmo głodu. W swych rachubach nie zawiedli się. Favianis stało się miejscem stałego pobytu Seweryna. W pobliżu miasta zbudował niewielki monastyr dla swych uczniów, a dla siebie wybrał nieco oddalone, odosobnione miejsce. Wybór Favianis za stałą siedzibę uważa R.Noll za przejaw mądrości politycznej św.Seweryna¹⁵.

13 Eugipiusz, Commemoratorium 2.

14 Identyfikacja dzisiejszego Mautern ze starożytnym Favianis ciągle jeszcze jest dyskutowana. Zob. S.Longosz, Sympozjum o świętym Sewerynie, "Vox Patrum" 2/1982/ 119-120.

15 R.Noll, dz.cyt., 19.

Naprzeciw Favianis bowiem, po drugiej stronie Dunaju, znajdowała się rezydencja potężnego i wpływowego króla Kugiów.

Dalsza działalność św.Seweryna cechuje się niezwykłą wszechstronnością. Dla udręczonej ludności rozpadającego się imperium stał się nie tylko duszpasterzem, ale przede wszystkim opiekunem i obrońcą. Najogólniej mówiąc jego działalność koncentrowała się w trzech głównych pionach: 1. duszpasterskim, 2. oharytatywnym, 3. polityczno-narodowym¹⁶.

Na pierwszy plan wysuwa się praca duszpasterska. Prowadził ją zarówno wśród ludności cywilnej, jak i kleru. Eksponował surowy model życia chrześcijańskiego. Nawoływał ustawicznie do modlitwy, postu i jałmużny. Żądał pokuty i umartwienia. Skrucha, pokora, modlitwa i łzy - to nieodłączne elementy proponowanej przez niego postawy religijnej. Sam w tym zakresie dawał przykład heroicznego wprost ascezy. W dni postne przyjmował tylko jeden posiłek dziennie i to po zachodzie słońca. W Wielkim Poście jadł tylko raz w tygodniu. Nosił tylko jedną szatę latem i zimą. Chodził boso. Za posłanie służyła mu włosiennica rozłożona na ziemi. Zyskał sławę cudotwórcy.

Św.Seweryn był założycielem wielu klasztorów. Jego biograf wymienił trzy wspólnoty mnisze, które założył osobiście, a mianowicie Favianis /Mautern/, Batavis /Passau/ i Boioto /Innstadt/, wszystkie położone nad Dunajem. Swych mnichów wychowywał w pobożności i bojaźni Bożej. Propagował kult świętych Ojców i męczenników. Wzbogacił założone przez siebie kościoły w relikwie męczenników, m.in. św.Gerwazego i Protazego. W życiu mniszym podkreślał wagę realizowania rad ewangelicznych.

Święty Seweryn nie tylko nawoływał w swych kazaniach do jałmużny, ale sam dawał niedościgniony wzór szerokiej, różnorodnej i planowanej działalności oharytatywnej. Organizował żywność¹⁷. Uzdrawiał chorych. Starał się o uwolnienie jeńców z rąk barbarzyńców na drodze rokowań /np. z królem Alamanów Gibuldem/ albo poprzez wykup¹⁸.

16 Tamże.

17 Por. A.Bober, Święty Seweryn i jego najnowszy biograf, "Vox Patrum" 2/1982/ 205.

18 Eugiplusz, Commemoratorium 9,1; 10,1.

Wzniosłość onót chrześcijańskich, ascetyczny tryb życia, zdolności organizacyjne, żarliwość apostołska, wszystko to razem złożyło się na niezwykły prestiż, jakim św. Seweryn cieszył się wśród wodzów plemion barbarzyńskich. Pertraktował i rozmawiał z nimi jako wysłaniec Boży, mający prawo upominać, pouczać i ganić. Król Alamanów, Gibuld, żywił dlań najwyższą oześ i przyjaźń, drżał w jego obecności i obiecywał spełnić wszystko, czego mąż Boży zażądał. Seweryn był doradcą Flakocyteusza, króla Rugiów, który słuchoł go jak wyroczeni. Podobnie czynili jego synowie Ferderuk i Fileteus. Ten ostatni został zobowiązany przez świętego do wycofania się ze swym wojskiem spod Lauriacum.

Seweryn w proroczych słowach przepowiedział wielkość przyszłemu władcy Italii, Odoakrowi, proszącego go o błogosławieństwo. Zostawszy królem Rzymian, Odoaker wspomniął przepowiednię świętego i wyraził gotowość spełnienia każdej jego prośby. Król Rugiów, Fewa, wraz z małżonką Gizą odwiedzili św. Seweryna w jego pustelni. Zasięgali u niego rady ludzie wpływowi, jak trybun Mamertyn i kapłan Prymeniusz. Przychodzili do niego ludzie z pobliskich osad Noricum Nadbrzeżnego /Favianis, Cucullis, Batavis, Lauriacum/, jak i z dalekiej Lombardii, jedni prosząc o żywność, inni o uzdrowienie, jeszcze inni o schronienie przed wojskami plemion germańskich.

W sytuacji, gdy załamała się wojskowo-organizacyjna struktura rzymskiej prowincji naddunajskiej, św. Seweryn stał się jej rzeczywistym, duchowym przywódcą i najwyższym autorytetem politycznym. Był właściwym organizatorem i opiekunem rzymskości na tych terenach, chociaż zdawał sobie dobrze sprawę, że upadek imperium jest już przesądzony i bliski jest dzień ewakuacji ludności rzymskiej. Dlatego też polecił swym uczniom, by po śmierci jego zwłoki zabrali do Italii. Zmarł 8 stycznia 482 roku.

Wobec stale narastającego naporu barbarzyńców, w roku 488 uczniowie św. Seweryna postanowili wrócić do Italii i zabrać ciało mistrza. Wśród nich był Eugipiusz. Przy ekshumacji okazało się, że ciało nie uległo rozkładowi. W wozie, zamienionym w swego rodzaju ruchomą kaplicę, umieścili trumnę ze zwłokami świętego udając się do Italii. Najpierw zatrzymali się na Monte Feltro

/koło San Marino/ w prowincji Ankona, a następnie zaś w Neapolu, ponieważ pewna bogata matrona, imieniem Barbara, oddała do ich dyspozycji Castrum Lucullanum, gdzie wzniosła mauzoleum, w którym ostatecznie złożono ciało Świętego. Wokół jego trumny zaczęły dziać się cuda. Kult św.Seweryna był jeszcze żywy 100 lat później. Papież Grzegorz Wielki w latach 599-601 prosił o relikwie Świętego dla rekonskrecji pewnego kościoła w Rzymie, przy domus merulana. W roku 910 ciało Świętego, w uroczystej procesji, zostało przeniesione do klasztoru benedyktyńców pod wezwaniem św.Seweryna w Neapolu. Po kasacie klasztoru za rządów Napoleona relikwie Świętego zostały 1807 r. przeniesione do kościoła parafialnego Frattamaggiore koło Neapolu, gdzie do dziś spoczywają.

Eugipiusz, wierny uczeń św.Seweryna, przyczynił się do ocalenia relikwii swego mistrza; on też uchronił od niepamięci dzieje duszpasterskiej, charytatywnej i politycznej działalności wielkiego Apostoła Noricum; dzięki niemu imię św.Seweryna na zawsze zostało związane z piśmiennictwem wczesnochrześcijańskim.

ks. Franciszek Drązkowski

DE SANCTO SEVERINO NORICI APOSTOLO

/Argumentum/

Hac in dissertiuncula breviter tractatur de vita ac opera Sancti Severini, cuius 1500 anniversarium mortis celebratur.